

Instrumentarium gemeenten voor betaalbare koopwoningen

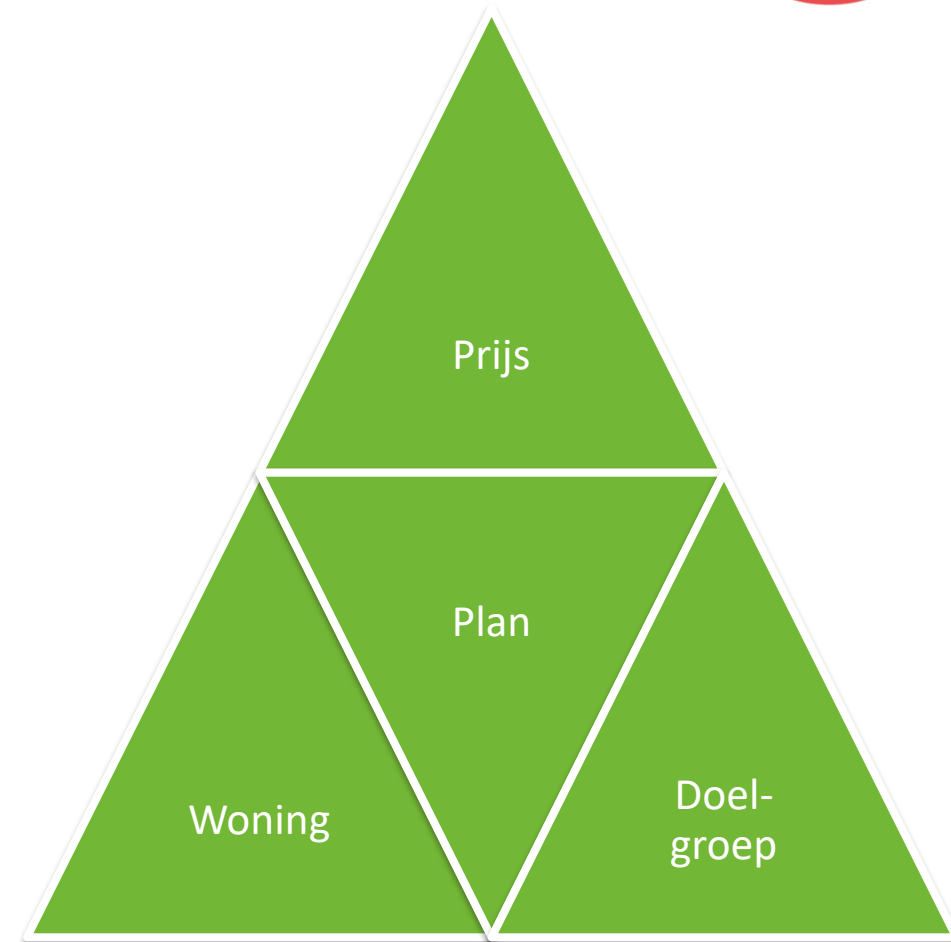
Een kort overzicht van praktische
mogelijkheden

Instrumentarium gemeenten voor betaalbare koop

1. Ruimtelijk en juridisch instrumentarium
2. Financieringsconstructies
3. Erfpachtregelingen
4. Koopconstructies/ verkoop-
onder-voorwaarden

1. Ruimtelijke en juridische instrumenten

- Bestemmingsplan
- Doelgroepenverordening (Bro)
- Grondbeleid
  - Uitgifte grond: grondprijzen, uitgiftevoorwaarden
  - Erfpachtbeleid
- Anterieure afspraken
- Exploitatieplan (binnen bestemmingsplan)
- Anti-speculatiebeding
- Zelfbewoningsplicht / Opkoopbescherming
- Woonvisie / woonbeleid

Doelgroepenverordening

- Regelen binnen huisvestingsverordening. Vastleggen in bestemmingsplannen
- Gaat over nieuwbouw
- Sociale koop: nu tot €200.000 V.O.N., vanaf 2022 tot NHG-grens.
- Toewijzing aan doelgroepen
  - Inkomen, leeftijd, woonsituatie
- Toepassing: woningcategorieën
- Instandhouding: 1 tot 10 jaar
- Anti-speculatiebeding
- Zelfbewoningsplicht

2. Financieringsconstructies

- Starterslening
- Vereveningsfonds
- Gemeentelijke subsidieregelingen (bijv. CPO)

3. Erfpachtconstructies

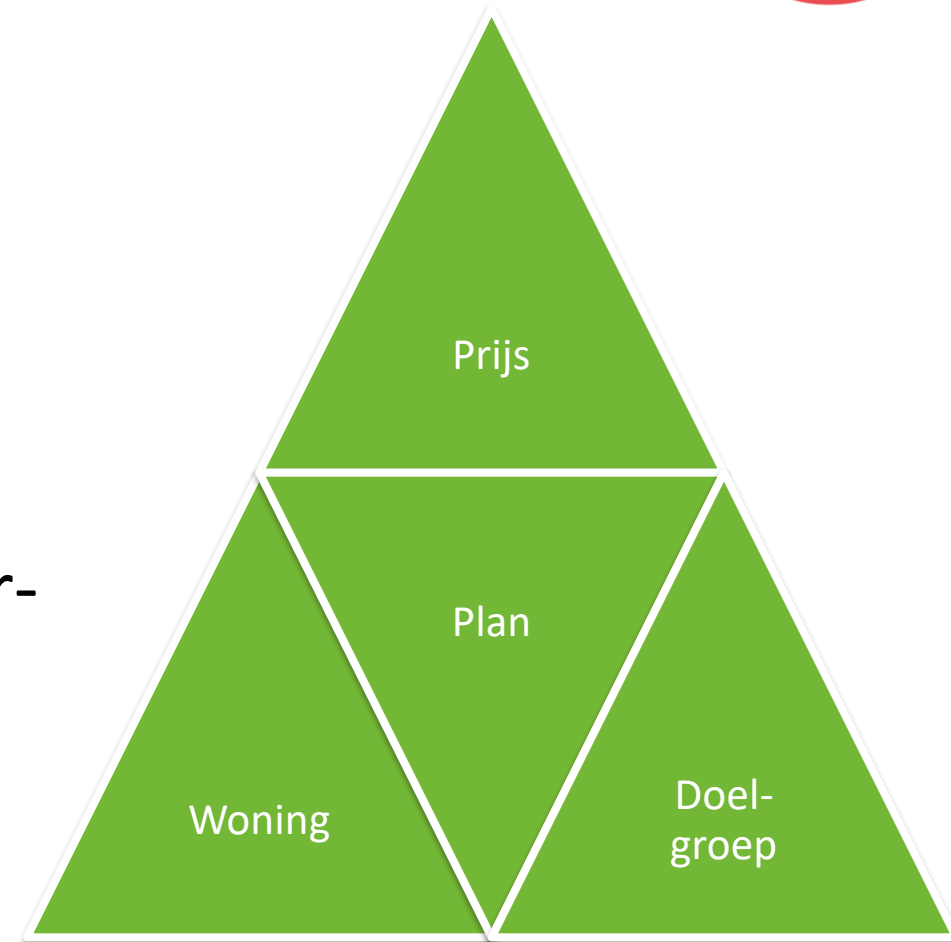

- ‘Platte’ erfpacht (met canon)
- Erfpachtconstructies
  - Eigen erfpachtregeling
  - In beheer bij derden (bijv. DUOkoop, Koopsarter)

Instrumentarium gemeenten voor betaalbare koop

1. Ruimtelijk en juridisch instrumentarium
2. Financieringsconstructies
3. Erfpachtregelingen
4. Koopconstructies/ verkoop-voorwaarden
5. Samenwerking
6. Dienstverlening aan particulieren

Verkoop onder
Voorwaarden
&
erfpachtconstructies

- Historie
- Wat is VoV
- Voorbeelden VoV
- Voorbeelden erfpachtconstructie
- Overzicht

Historie

Overheid:

Bevordering van het
eigenwoning bezit

Jaren '80:

- Premiekoopregelingen
- Maatschappelijk
Gebonden Eigendom
(MGE)

Verkoop onder Voorwaarden (VoV)

Kenmerken:

- Korting op de marktwaarde
- Verrekening korting bij verkoop/terugkoop

Voorbeelden verkoop onder voorwaarden

- KoopGarant
- Slimmer Kopen
- Kopen naar Wens
- KoopStart

SLIMMER KOPEN®

Voorbeelden erfpachtconstructies

- Koop Goedkoop
- BKZ-regeling
- Duokoop

Overzicht

	Aanbieders	Terugkoop	Inkomens- criteria	Erfpacht
	Corporaties Ontwikkelaars Gemeenten	Plicht	Nee	Eeuwigdurend Geen canon
SLIMMER KOPEN®	Corporaties	Recht	Nee	Nee
	Corporaties	Nee	Nee	Eeuwigdurend Geen canon
	Corporaties Ontwikkelaars	Nee	Nee	Eeuwigdurend Geen canon
	Corporaties	Recht	Nee	Canon
	Gemeenten	Nee	Ja	Canon
	Ontwikkelaars	Nee	Nee	Canon

OpMaat

Plesmanstraat 2
3833 LA Leusden

T 033 462 12 23
E info@opmaat.nl

www.opmaat.nl

De positie van de koopstarter en de Starterslening

Paul van Weezel Errens
Adviseur Strategie en Ontwikkeling

21 april 2021

Donderdag 23 maart 2021

Hilbert Bouwman

SVn: 25 jaar expert en maatschappelijk partner overheden

Figuur: Aantallen deelnemers en samenwerkingspartners

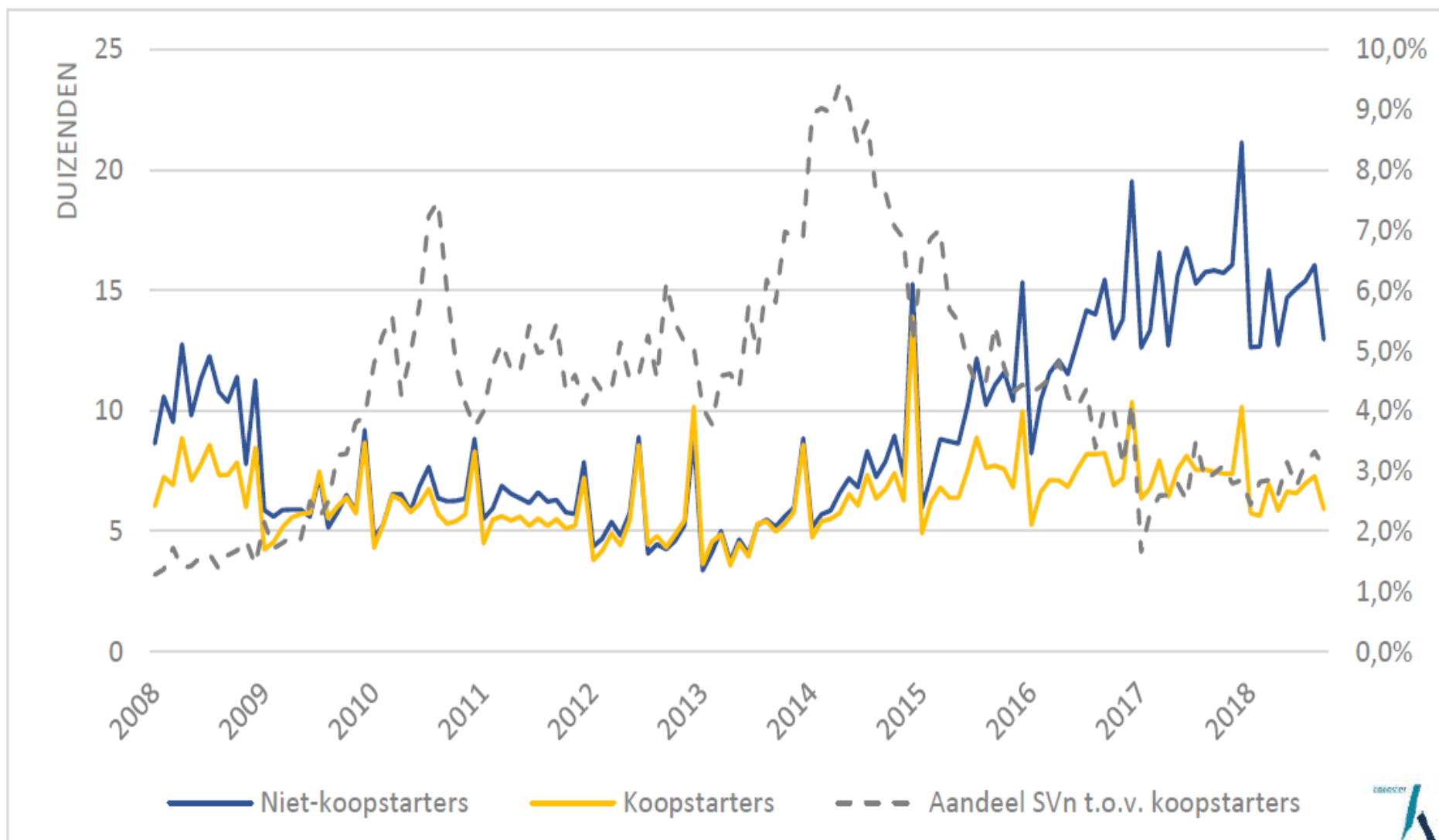
Actualiteit problematiek starters

www.platformwoonstarters.nl

- *Duur huren mag wel, maar goedkoop kopen mag niet*
- *93% huizenmarkt onbetaalbaar voor de jonge single*
- *Studieschuld, flexwerk en huizenmarkt, houdt jongeren langer thuis*
- *Studieschuld verzwegen door 15% van de starters*
- *Peter Boelhouwer: Starters van nu, een verloren generatie*

Positie starters t.o.v. doorstromers

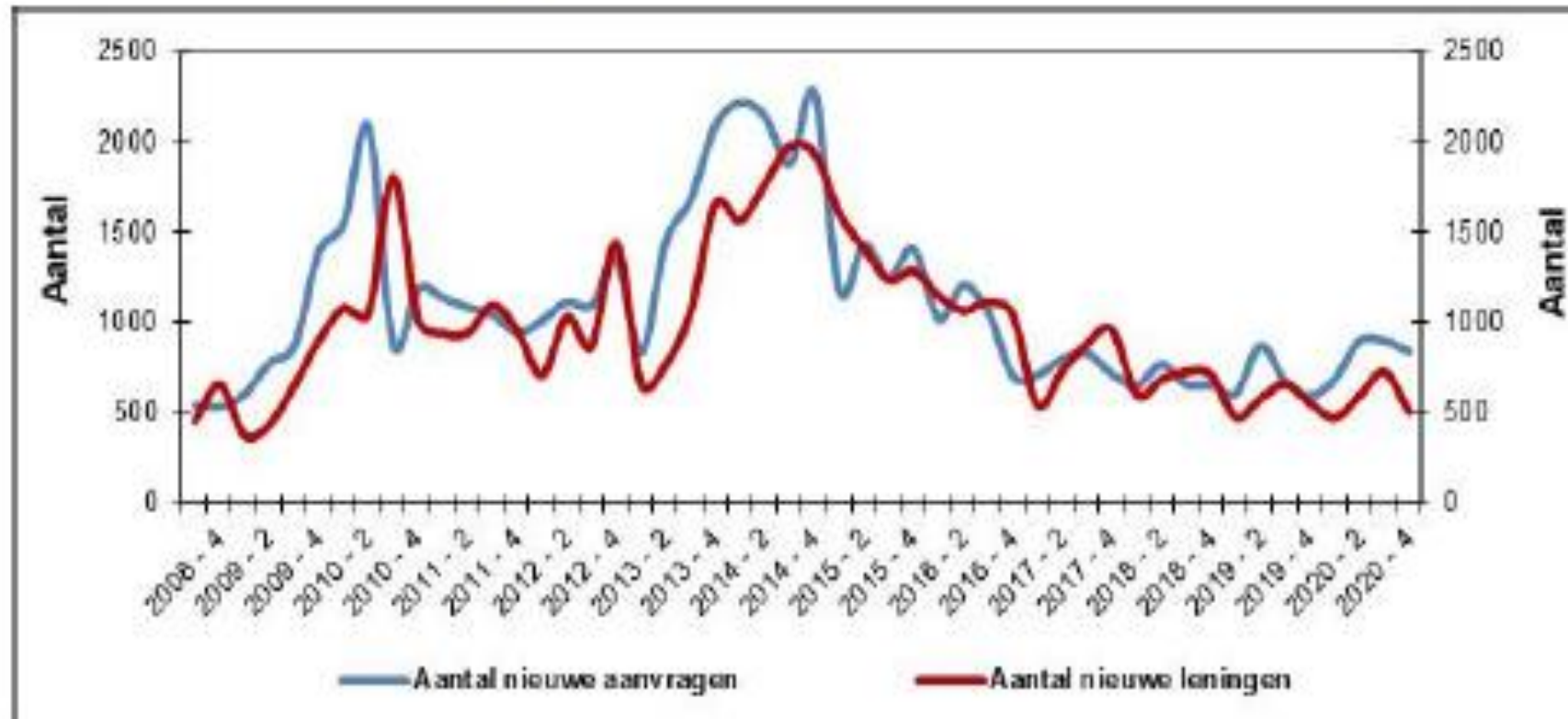
2020

**doorstromer:
70%**

**starter:
30%**

Bijna 20 jaar Starterslening

Figuur 20 Totaal aantal aangevraagde en verleende Startersleningen, op kwartaalbasis, in de periode 3^e kwartaal 2008 – 4^e kwartaal 2020

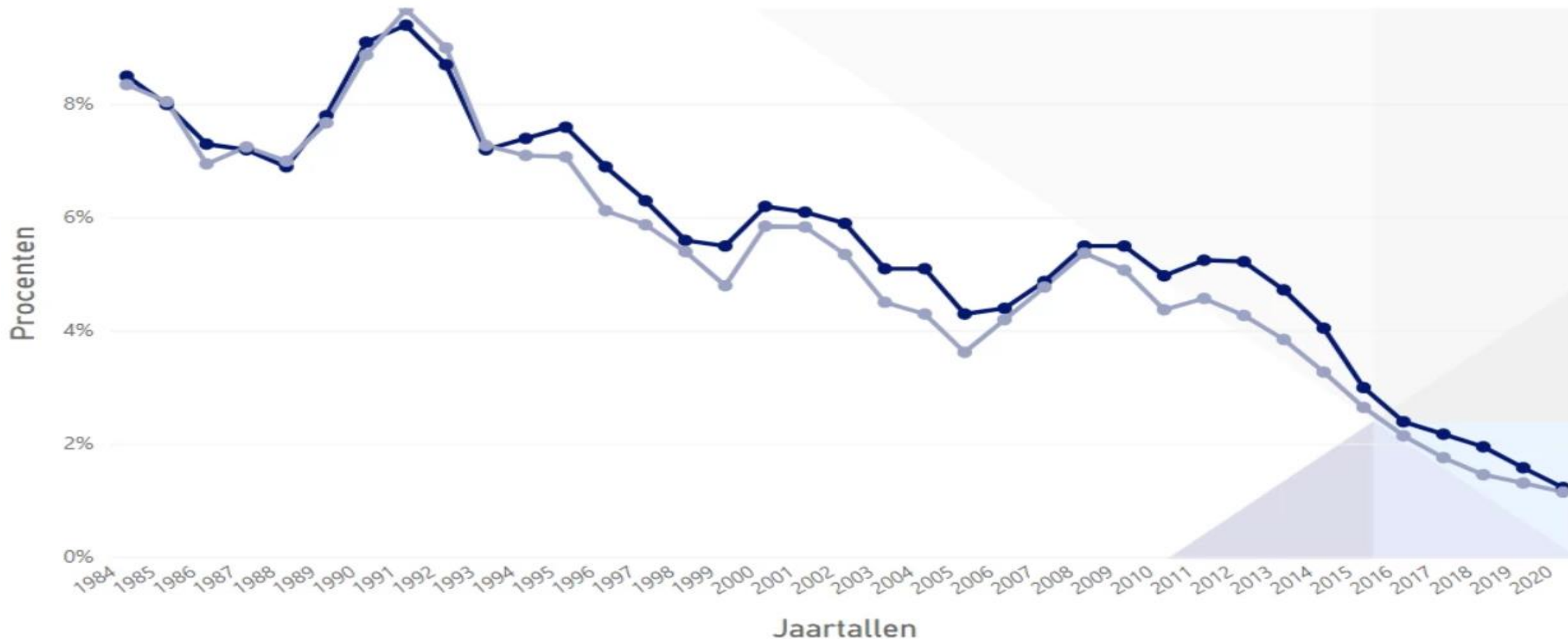
Bron: SVn, 2021

Rente historisch laag

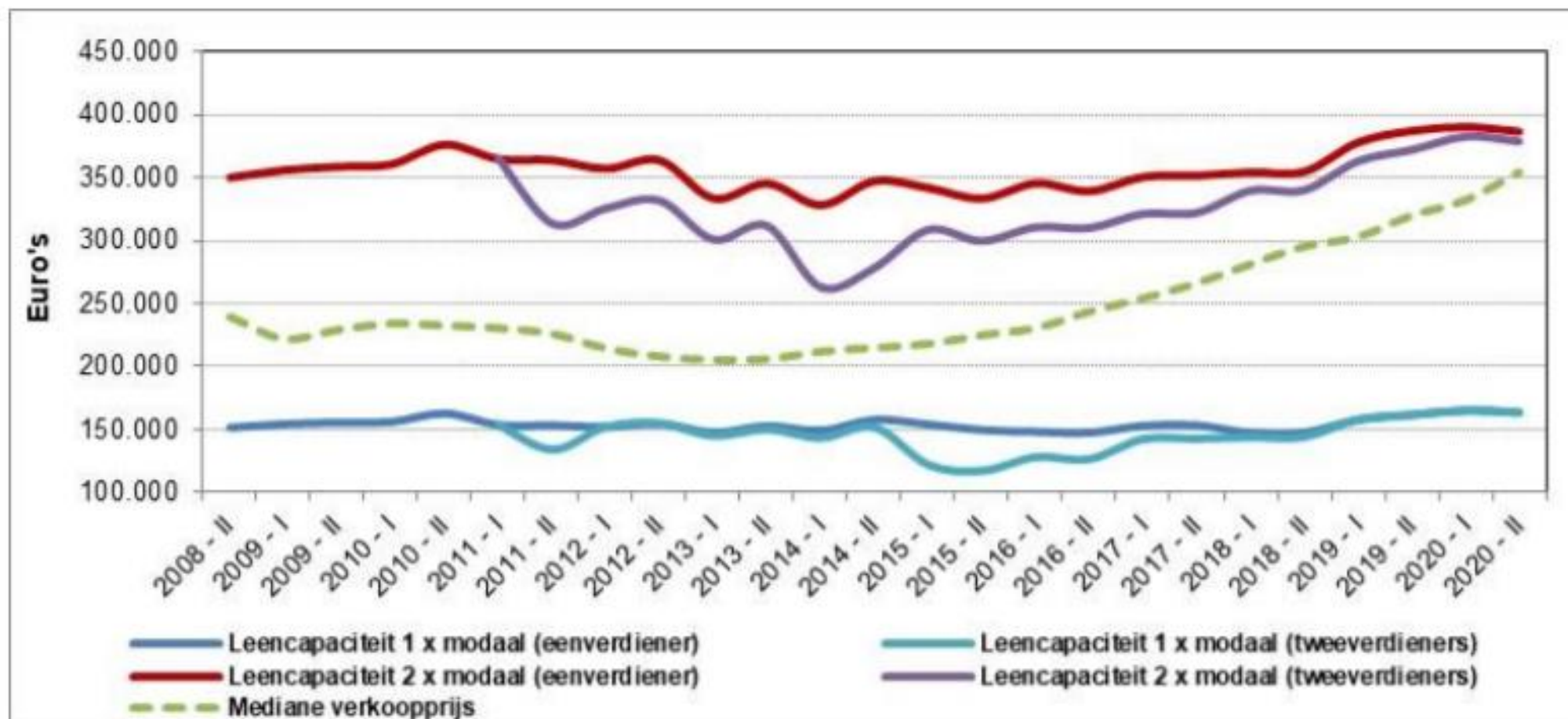
Historische Rentestanden

● 10 Jaar Vast ● 5 Jaar Vast

Prijzontwikkeling koop en financierbaarheid

Bron: TU Delft-MBE, 2021.

'Verloren generatie'

na 5 jaar + 5%

niet-koper

E 255.000 (+
E 10.200)

Niet koper
extra lenen E 55.000
Sparen E 10.200

Jaar 0: Aankoop

E 200.000 + E 12.000

koper

E 176.000
resthyp.

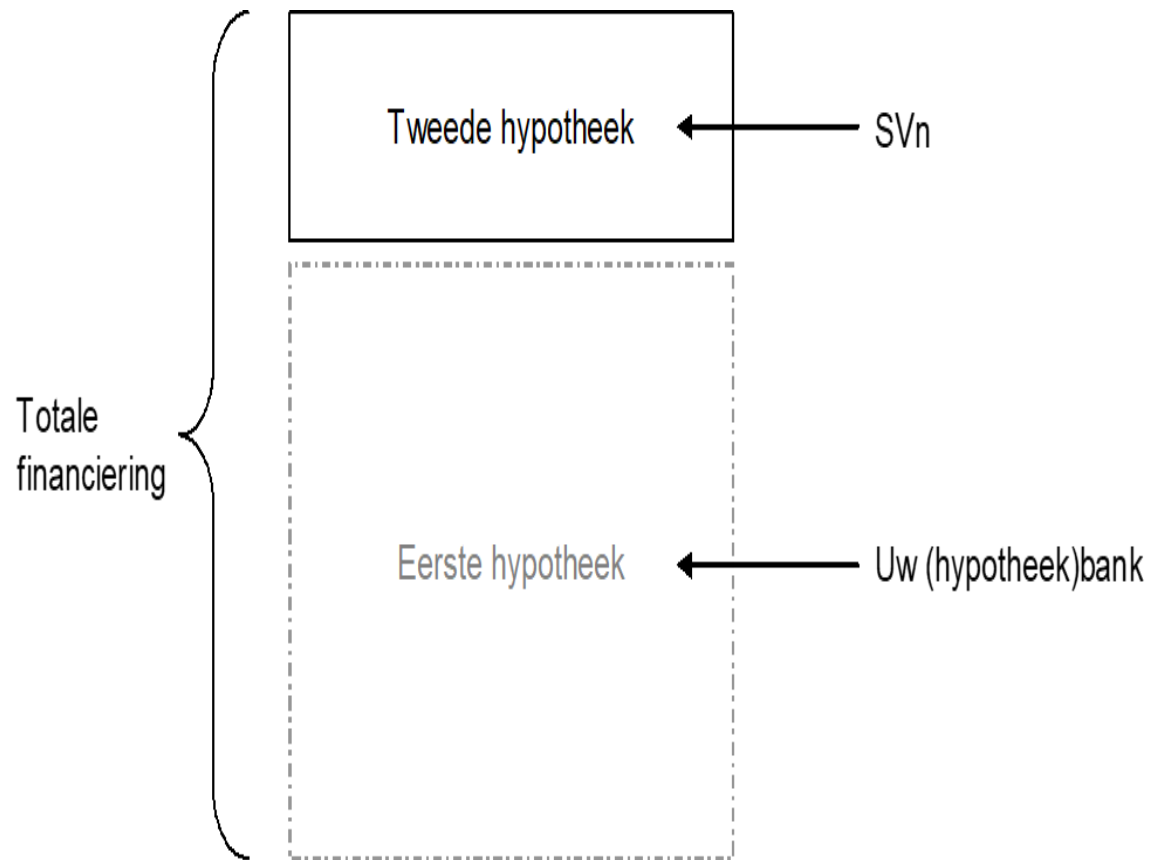
Koper
Opgebouwd vermogen
E 79.000

Zolang er grote woningtekorten zijn, is startersproblematiek een verdelingsvraagstuk

Financieringsconstructie Starterslening

Kenmerken

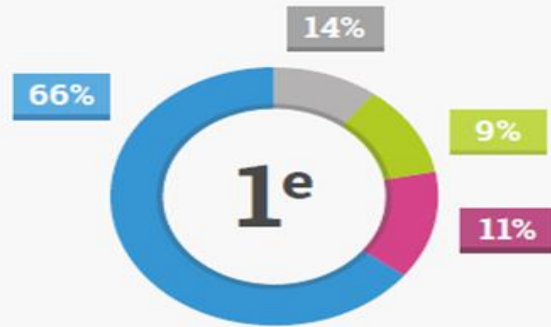
- Aanvullende hypotheek, eerste woning
- Overbrugging reguliere hypotheek en koopsom
- Draagkrachtprincipe inkomenstoets
- 1^e 3 jaar geen maandlast, hertoets
- NHG-dekking

Beleidsknoppen

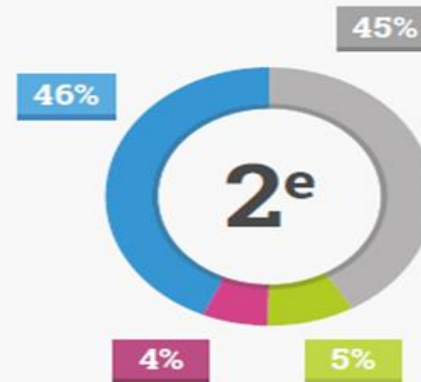
- Bestaande bouw en/of nieuwbouw
- Leeftijdsgrens
- Maximale kostengrens
- Maximaal bedrag aan Starterslening

Starterslening Tijdelijke steun in de rug

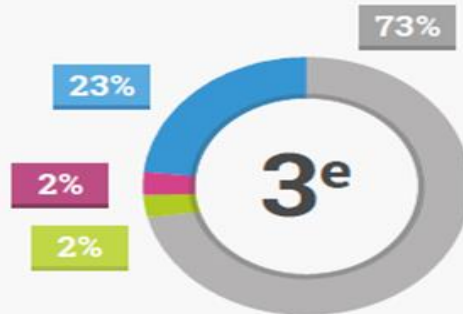
Na eerste hertoetsingsmoment

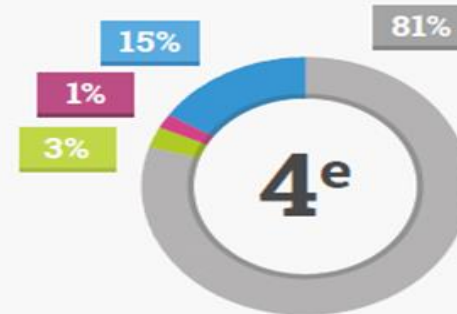
Na tweede hertoetsingsmoment

Na derde hertoetsingsmoment

Na vierde hertoetsingsmoment

Maatschappelijke impact Starters 2020

Gemiddelde koopsom Starterslening, per provincie
Bron: SVn

2.340

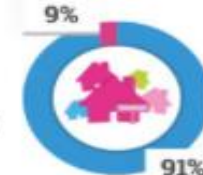
Startersleningen
Bron: SVn

= 0,9% van alle verkochte woningen

Aangekochte woningen met Startersleningen

Bestaande bouw
Nieuwbouw

Bron: SVn

26,8

Gemiddelde leeftijd Starter
Bron: SVn

Bij starter zonder Starterslening is de gemiddelde leeftijd 31,1

Percentage aankopen met 1 leningnemer

Met Starterslening = **82%**

Bron: SVn

Zonder Starterslening = 42%

Bron: Kadaster

198.000

Gemiddelde koopsom van woningen met Starterslening
Bron: SVn

281.000

Gemiddelde Starters koopsom
Bron: Kadaster

2021 Q1

Ruim 900 Startersleningen verstrekt

Gem. Starterslening E 29.900 (Gemiddeld E 28.100 in 2020)

- **Meer Bouwen** en beoordeel bouwprogramma naar (direct/indirect) effect starters

Suggesties Starterslening anno 2021

- Beleidsknoppen: Koopprijsgrens en bijdrage
- Intermediairs en SVn
- Kluswoningen/transformatie en Ik Bouw Betaalbaar
- Combinaties Starterslening met erfpacht (bijv. IBB en Duokoop)
- Combinatie met Verzilverlening
- Provinciale bijdrage of Rijksbijdrage Starterslening

Organiseren van betaalbare koop

Rollen van gemeente en die van
andere partijen

De verschillende rol van gemeenten

- Verantwoordelijk voor een goede ruimtelijke ordening
- Verantwoordelijk voor volkshuisvestelijk beleid
- Kaderstellend voor woningbouwprogramma
- Partner bij lokale afspraken met woningcorporaties en andere partijen rond woon-, woningmarkt- en leefbaarheidsbeleid
- Actieve rol op de woningmarkt
  - Grondbeleid
  - Woningmarktarrangementen (instrumenten)

Houding van gemeenten t.a.v. actieve woningmarktrol

Voor:

- Zeggenschap / positie
- Invloed op (prijs)kaders
- Langetermijnbeleid mogelijk
- Maatschappelijke plicht (volkshuisvesting)
- Tempo/ oplossingsgericht

Tegen:

- Risico/ offers
- Maatschappelijk geld naar één particulier
- Rol van de markt
- Past niet bij onze gemeente
- Organisatie

Overal politiek en ambtelijk gestuurd

Rol van corporaties

- Volkshuisvesting lagere inkomensgroepen (primaire taak)
- Woningwet: inperking speelveld
- Grote investeringsopgaven (nieuwbouw, betaalbaarheid, verduurzaming)
- Ruimte voor commerciële (Niet-DAEB) activiteiten
  - Middengroepen, doorstroming, leefbaarheid
- Nieuwbouw in koopsegment (Niet-DAEB)
- Verkoop vrijesector huur (Niet-DAEB)
- Verkoop sociale huur (DAEB)
- Verkoop-onder-voorwaarden → langjarige 'exploitatie' (DAEB/ Niet-DAEB)

Houding corporaties ten aanzien van inzet Verkoop- onder-Voorwaarden (i.p.v. reguliere verkoop)

		Mogen [wet]	Kunnen [€]	Willen [beleid]
DAEB	Bestaande bouw			
Niet DAEB	Bestaande bouw			
	Nieuwbouw			

Houding corporaties ten aanzien van inzet Verkoop- onder-Voorwaarden (i.p.v. reguliere verkoop)

		Mogen [wet]	Kunnen [€]	Willen [beleid]
DAEB	Bestaande bouw	Ja	Nee	
			Ja (voldoende investeringsruimte)	Nee (andere prio's)
				Ja (meer ruimte voor doelgroepbeleid, vrijspelen liquide middelen)
Niet DAEB	Bestaande bouw	Ja	Nee?	
			Ja (onderbenut vermogen)	Nee (€ terug naar DAEB)
				Ja (betaalbaarder alternatief, aansluiten bij koopwens)
	Nieuwbouw	Ja (versoepeling markttoets)	Nee?	
			Ja (onderbenut vermogen)	Nee (geen beleidsfocus)
Ja (altern. voor middenhuur)				

Houding van ontwikkelaars ten aanzien van betaalbaar wonen

- Dominante voorkeur voor marktconforme prijzen
- Ontwikkeling met erfpacht meestal geen probleem
- Doelgroepbeperking: nu geen probleem, dan wel gelijk voor alle spelers, flexibel bij mindere tijden
- Toepassing erfpacht-/ koop constructies
  - Traditionele ontwikkelaars: liever niet
    - projectfinanciering/ kasstroom
    - onbekendheid
  - Gebiedsontwikkelaars/ grotere ontwikkelaars: positiever
    - kwaliteit woonprogramma
    - risicospreiding (rendement, kasstroom)
    - maar: geen verplichte terugkoop

Natuurlijke rollen?

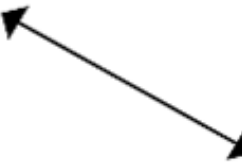

Instrumentarium

Starters lening

Grondbeleid (uitgifte erfpacht of grondprijzen)

Doelgroepen-verordening

Instrumentarium

Verkoop-onder-voorwaarden (met terugkoop)

Instrumentarium

Verkoop-onder-voorwaarden/erfpachtconstructie

Efficiënter ontwikkelen:

- *product*
- *proces*
- *arbeid*
- *inkoop*